

Η σαγήνη της Εκκλησίας

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Διατυπώνεται από πολλούς το ερώτημα: Τι κάνει σήμερα η Εκκλησία; Ασφαλώς και τούτο είναι ένα μεγάλο ερώτημα. Και στα μεγάλα βέβαια ερωτήματα, εάν σπεύσει κανείς να απαντήσει με ένα εύκολο ναί ή ένα όχι, τότε αδικεί το θέμα. Τέτοια ερωτήματα απαιτούν πολλές διευκρινήσεις.

Τι κάνει, λοιπόν, η Εκκλησία μέσα στον κόσμο; Ο ίδιος ο Κύριος, εν προκειμένω, θα δώσει την απάντηση παραβολικώς: «Πάλιν ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών σαγήνη βληθείση εις την θάλασσαν και εκ παντός γένους συναγαγούση· ην, ότε επληρώθη, αναβιβάσαντες αυτήν επί τον αιγιαλόν και καθίσαντες συνέλεξαν τα καλά εις αγγεία, τα δε σαπρά έξω έβαλον» (Ματθ. ιγ΄ 47-48). Ακριβώς με την εικόνα αυτή, της σαγήνης, ο Κύριος παρουσιάζει την «βασιλεία των ουρανών», που είναι η Εκκλησία Του, γιατί ακριβώς επειδή η Εκκλησία είναι μέγα «μυστήριον»,

προσεγγίζεται μόνο με παραβολές και εικόνες.

«Σαγήνη», λοιπόν, η Εκκλησία. Αλλά τι είναι η σαγήνη; Πρόκειται για ένα δίχτυ, με το οποίο οι ψαράδες, ψαρεύουν τα ψάρια. Είναι το δίχτυ της τράτας. Οι ψαράδες, δηλαδή, ρίχνουν το δίχτυ στη θάλασσα και μετά το σύρουν στη στεριά. Καθώς όμως το σύρουν, περιχωρούν ψάρια πρώτης ποιότητας, δευτέρας, άλλα ακατάλληλα για φαγητό, φίκια μερικές φορές και ακόμη και άλλα αντικείμενα. Το δίχτυ της τράτας σαρώνει κυριολεκτικά το βυθό της θάλασσας. Και βέβαια αφού το σύρουν στη στεριά, τότε οι ψαράδες κάνουν στη συνέχεια την διαλογή των ψαριών.

Έτσι κατά αλληγορικών τρόπων, ο Υιός και Λόγος του Θεού, ο Χριστός, είναι ο Μεγάλος Ψαράς που μέ τό κήρυγμά του ρίχνει τό δίχτυ τής «άλιείας ψυχών». Είναι ο Άλιεύς τών ψυχών! Έπειτα οί μαθητές Του, οί ποιμένες, συνεχίζουν τό έργο τής άλιείας ψυχών. Άλλωστε, στό κάλεσμά Του πρός τούς ψαράδες τής Γεννησαρέτ είπε: «Δεϋτε όπίσω μου καί ποιήσω ύμās άλιείς ανθρώπων» (Ματθ. δ', 19).

Καί είναι φυσικό τό δίχτυ του κηρύγματος του Εὐαγγελίου του Χριστού, νά γεμίζει τή σαγήνη μέ πλήθος ψυχών. Άλλά βέβαια, όπως μέσα στό δίχτυ τής τράτας περιχωρούν ψάρια πρώτης καί δευτέρας ποιότητας, άχρηστα καί σαπρά, φίκια καί άλλα αντικείμενα, έτσι καί στήν σαγήνη τής Έκκλησίας περιχωρούν ψυχές άγιασμένες, καλές, αλλά καί ψυχές άμαρτωλές. Αυτό σημαίνει ότι ή Έκκλησία, ως θεανθρώπινος όργανισμός, περιέχει καί θεϊα καί ανθρώπινα στοιχεία. Περιχωρεί τό άγιον καί τό άμαρτωλόν. Έπομένως νά μή περιμένει κανείς νά βρεϊ μόνον τούς άγιασμένους καί τούς καλούς, αλλά καί τούς κακούς καί άσεβεϊς. Η άγάπη καί ή εϋσπλαχνία του Θεού δέχεται τούς πάντες.

Όσόσο, ύπάρχει μία οϋσιαστική διαφορά μεταξύ τής σαγήνης τής τράτας τών ψαράδων καί τής σαγήνης ως Έκκλησία. Τό δίχτυ τής τράτας συλλαμβάνει ψάρια σέ θάνατο καί ακόμη τά ψάρια μέσα στό δίχτυ αυτό, δέν ύπάρχει περίπτωση νά αλλάξουν από δευτέρας ποιότητας καί νά γίνουν πρώτης ή από άχρηστα, νά γίνουν χρήσιμα. Η σαγήνη, ή Έκκλησία όμως, συλλαμβάνει ψυχές για τή ζωή καί ύπάρχει περίπτωση καί έλπίδα νά αλλάξουν, νά μεταμορφωθούν διά τής μετανοίας καί τής χάριτος του Θεού, διά του Ίησου Χριστού. Νά γίνουν από δευτέρας ποιότητας, πρώτης· από άμαρτωλοί, άγιοι, από άδικοι καί από άσεβεϊς, ένάρετοι. Έπειτα ισχύει καί τοϋτο. Ενόσω ή σαγήνη εύρίσκεται στή θάλασσα του ανθρώπινου βίου, αποκλείεται ή διαλογή. Θά περιχωρούν καί θά συνυπάρχουν: Μέλη τίμια καί μέλη άτιμα. Μέλη εύσχήμονα καί μέλη άσχήμονα. Μέλη ύγιή καί μέλη άσθενή. Αυτό είναι τό θέλημα του Θεού, όπως θέλημά Του είναι νά βρέχει επί δικαίους καί άδίκους καί νά ανατέλλει τόν ήλιον επί άγαθούς καί πονηρούς (Ματθ. ε', 45). Η διαλογή θά γίνει στά έσχατα, στήν συντέλεια του αιώνος, στή μεγάλη εκείνη ήμέρα τής

κρίσεως.

Χρειάζεται όμως και μία άλλη διευκρίνιση. Ἡ σαγήνη για τήν ὁποία μιᾶμε και παρομοιάζεται ἡ Ἐκκλησία, για νά εἶναι χρήσιμη και νά φέρει σέ πέρας τόν σκοπό της, εἶναι ἀνάγκη νά βυθιστεῖ στή θάλασσα. Εἶναι συνεπῶς κάτω ἀπό τό ὕδωρ. Εἶναι κρυμμένη. Ἔτσι και ἡ Ἐκκλησία, μέσα στόν κόσμο εἶναι ἕνα «μυστήριον ἀποκεκρυμμένον». Δηλαδή, δέν εἶναι κάτι φανερό. Δέν εἶναι κάτι πού μετρεῖται μέ ἀριθμούς. Δέν εἶναι κάτι πού ζυγίζεται μέ σταθμά. Δέν εἶναι κάτι στατικόν. Δέν μπορεῖς νά καταγράψεις τά στάδια, μέσα στά ὁποῖα κινεῖται, τίς κατακτήσεις πού κάνει, τίς ἐπιτυχίες πού πραγματοποιεῖ. Πῶς μπορεῖ νά φανεῖ ἡ «συντριβή» μιᾶς καρδιάς, τοῦτέστιν ἡ μετάνοια, ἡ ἀναζήτηση και ἡ δίψα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπιστροφή στή δυναμική τῆς πνευματικότητας, ἀφοῦ εἶναι ἐσωτερικό θέμα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Δέν μπορεῖς μέ τούς ἱστορικούς νόμους νά διατυπώσεις πάντοτε τήν ἐπίδρασή της, δέν μπορεῖς μέ ἀνθρώπινα, νομικά κριτήρια νά κρίνεις, ὅπως ἄλλα ρεύματα και συστήματα φιλοσοφικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά, κ.ἄ. Τό γεγονός τῆς Ἐκκλησίας θέλει μία ἄλλη θεώρηση, θέλει μία ἀποκρυπτογράφηση. Για νά γνωρίσεις αὐτό τό μυστήριο χρειάζεται νά ἔχεις πεφωτισμένους τούς ὀφθαλμούς τῆς καρδιάς, ὅπως λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος (Ἐφεσ. α', 18) ἡ εἰδική «διάνοια», ὅπως προσθέτει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης (Α' Ἰω. ε', 20). «Ὅρασις ψυχῆς» χρειάζεται. Ἔτσι, μόνον ἐκεῖνοι πού διαθέτουν «ὄραση ψυχῆς», οἱ «βλέποντες» και οἱ «ὀρῶντες», μποροῦν νά πλησιάσουν και νά δοῦν τί κάνει ἡ Ἐκκλησία στόν κόσμο. Γιατί, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος, ὑπάρχουν και «οἱ μή βλέποντες» και «οἱ μή ὀρῶντες». Τέτοιοι ἀντιπροσωπευτικοί τύποι ἦσαν βέβαια οἱ Φαρισαῖοι, τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου, οἱ ἀρχιερεῖς και γραμματεῖς και οἱ σταυρωτές τοῦ Κυρίου. Ἐγίνοντο πολλά, πάρα πολλά και ἐκεῖνοι δέν ἔβλεπαν τίποτα. Ἔτσι και σήμερα γίνονται πολλά, ἐκτός ἀπό τά φιλανθρωπικά και πολιτιστικά και πάρα πολλά πνευματικά και ἀκόμη και θαύματα, και πολλοί δέν βλέπουν τίποτα. Κυρίως δέν διαισθάνονται τίς πνευματικές ἀλλοιώσεις στίς ψυχές πολλῶν συνανθρώπων μας.

Βεβαίως ὑπάρχει μία ἀπορία: Γιατί δέν μποροῦν νά τά δοῦν και νά τά ψηλαφίσουν οἱ πάντες; Τό γιατί, ὅμως, τό εἶπεν ὁ Χριστός σέ μία μεγάλη ὥρα, μπροστά στόν ἀντιπρόσωπο τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, μπροστά στόν Πιᾶτο. Ὄταν ρωτήθηκε ὁ Κύριος, σύ τί εἶσαι και τί κάνεις; Τότε εἶπεν ἕνα βαρυσήμαντο λόγο, πού ἴσως νά μήν τόν ἔχουμε ζυγίσει ὅσο πρέπει: «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. ιη' 36). Εἶναι μία βασική ἀλήθεια αὕτη. Ἡ ὅλη ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κάτι πού ἔχει ἄλλοῦ τίς ρίζες της, δέν ἐγκαθιδρύεται ὅπως τά ἄλλα πολιτεύματα, τά ἀνθρώπινα, ὥστε νά μπορεῖ νά πολιτογραφηθεῖ στά δελτία αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Και σέ ἄλλο σημεῖο, εἶπε πάλιν, ὁ Χριστός: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι»

(Λουκ. ιζ' 21). Τοῦτο συμπληρώνει τήν φράση τοῦ Ἰησοῦ μπροστά στόν Πιλάτο. Ἡ βασιλεία Του, βασικῶς καί πρωτίστως, εἶναι κάτι ἐσωτερικό. Πρέπει, συνεπῶς, νά ἐρευνήσεις μέ ἄδολη διάθεση καί εἰλικρινῇ ἐλατήρια, γιά νά βρεῖς μέσα σέ ποιές ψυχές κατοικεῖ αὐτό τό μυστήριον καί τί ρόλο παίζουν οἱ ψυχές αὐτές, μέσα στήν ἀνθρώπινη ζωή. Οἱ πολῖτες τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι καταχωρημένοι σέ «ἀόρατα» καί «μυστικά ἀρχεῖα», τούτέστιν τά πνευματικά, πού δέν φαντάζουν καί δέν γεμίζουν τό ἀνθρώπινο μάτι. «Ἡ ζωή ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» (Κολοσ. γ' 3), θά γράψει ὁ θεῖος Παῦλος. Ἔτσι ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει μόνο μερικές πλευρές τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ μέσα στόν κόσμον, ὅσον ἀφορᾷ κυρίως τά διοικητικά ζητήματα, πού εἶναι πράγματα χειροπιαστά. Τό κύριο μέρος, ὅμως, δέν συλλαμβάνεται, ὅπως ἓνας ἱστορικός μπορεῖ νά συλλάβει καί νά διατυπώσῃ τήν ζωή ἑνός ἔθνους ἢ ἓνας κοινωνιολόγος νά περιγράψῃ τίς ἀνθρώπινες συμπεριφορές μιᾶς κοινωνίας. Γι' αὐτό καί ὁ Κύριος, κάθε φορά πού κάνει λόγο γι' αὐτό τό καινούργιον πολίτευμα, ὁμιλεῖ μέ Παραβολές.

Τελικά, τῷ ὄντι, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μεγάλη σαγήνη πού δοκιμάζει τήν πίστη μας ἢ καί τήν ἀπιστία μας. Τό ναί ἢ τό ὄχι στήν κλήσι τοῦ Θεοῦ. «Διά πίστεως γάρ περιπατοῦμεν οὐ διά εἰδους» (Β' Κορ. 5, 7), θά πεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος. Αὐτός εἶναι ὁ τρομερός λόγος πού κάνει πολλούς νά βρίσκονται σέ κατάσταση ἀμφιβολίας καί προβληματισμοῦ. Αὐτός ὁ λόγος «κεῖται εἰς πτώσιν καί ἀνάστασιν πολλῶν». Εἶναι μία πέτρα προσκόμματος.

Ἀλλά ἡ Ἐκκλησία, τελικά, ὅπως διαπιστώνουμε ἀπό τό ἱ. Εὐαγγέλιον καί τήν πατερική διδασκαλία, περιβάλλει ὅλους τούς ἀνθρώπους, μέ πολλή κατανόηση καί ἀποβλέπει πάντοτε στή σωτηρία τους. Ὁ λόγος τῆς δέν εἶναι μισαλλόδοξος καί ἀναχρονιστικός, ὅπως ἀβασάνιστα καί ἐπιπόλαια μερικοί κονδυλοφόροι διατείνονται. Ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται καί εὐλογεῖ τήν πρόοδο καί καταφάσκει τήν ἐπιστημονική ἔρευνα. Καί τό σπουδαιότερον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἁγιαστική δύναμή της, ἡ νίκη κατά τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου. Αὐτό εἶναι τό μέγιστον πού δίνει ἡ Ἐκκλησία. Μεταδίδει τήν ἀθανασία. Γι' αὐτό ὑπάρχει καί γι' αὐτό δρᾷ στόν κόσμον. Ἕνας δέ ἀρνητισμός, πού παρουσιάζεται ἐνίοτε γιά τήν Ἐκκλησία, αὐτός εἶναι φυσικό νά προέρχεται ἀπό ἄδαεῖς ἀνθρώπους, ἀκαλλιέργητους περί τήν ἐκκλησιολογία. Ἄν, αὐτοί οἱ ἄνθρωποι, εἶχαν ἐπίγνωση τί κάμνουν, μία ἡμέρα εἰλικρινῶς θά ἔκλαιγαν πικρῶς καί θά ἐπαναλάμβαναν τά ἐξομολογητικά λόγια τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου: «Ἀργά σέ ἀγάπησα, Θεέ μου, καί ἐσύ ἤσουν μέσα στήν ψυχή μου καί ἐγώ ἤμουν στραμμένος ἔξω». Ὡστόσο, ἡ Ἐκκλησία ξέρεي καί ἀφουγκράζεται καί τούς ἀρνητές καί τούς ἀπίστους. Ξέρει, νά σπογγίζει τά δάκρυα, γιατί σ' αὐτή, μία ἡμέρα, θά φθάσουν οἱ φθαρμένες εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καί θά ζητήσουν τήν συγχώρηση καί τό θεῖον ἔλεος. Ξέρει, νά προσλαμβάνει τήν ἁμαρτωλή ἀνθρώπινη φύση καί νά τήν ἀναγεννᾷ. Ξέρει, ὅτι ὁ Θεός καί αὐτούς πού πολεμοῦν τήν

Ἐκκλησία, πού ἐπιμένουν σ' ἓνα ἀντικληρικαλισμό, ὅ,τι τούς ἀναμένει. Ξέρει, ὅτι θά ἔλθει ἡ ὥρα καί γι' αὐτούς. Ἴσως δέν εἶναι ἀκόμη, γιατί ὁ Θεός ἀλλιῶς μετράει τόν χρόνο. Ἔχει δικό του χρονόμετρο. Ἄλλωστε τό «μετανοεῖτε» τοῦ Χριστοῦ, δέν σημαίνει «μετανοήσατε» μιά φορά. Σημαίνει ζωή συνεχοῦς μετάνοιας. Σημαίνει ὀλοκληρωτική ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ Πατέρα, τοῦ ἀπομεμακρυσμένου ἀνθρώπου, ὅταν θά ἔλθει «εἰς ἑαυτόν». Τότε, μόνον τότε, θά φθάσει καί θά πεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτός: Μά τί κάνω ἐγώ τώρα; Τί λέω; Τί γράφω; Γιατί γελάω; Γιατί περιφρονῶ; Γιατί σκανδαλίζω συνειδήσεις; Γιατί πληγώνω ψυχές; Γιατί κατακρίνω; Ἀλλ' αὐτή ἡ ἐσωτερική συντριβή θά ἐλκύσει τή χάρι. Θά φύγει τό σκοτάδι καί θά ἔλθει τό φῶς.

Σαγήνη, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία καί αὐτή ἡ σαγήνη δέν ὑφίσταται τή φθορά τοῦ χρόνου. Ἡ Ἐκκλησία, αἰῶνες τώρα, πρίν ἀπό κάθε κρατική ὑπόσταση καί συνταγματική ἀναφορά, ὑπάρχει καί δρᾷ καί προσεύχεται καί πορεύεται, γιατί εἶναι ἄλλη πραγματικότητα. Βρίσκεται στόν κόσμο, ἀλλά δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου καί «οὐκ ἔστιν βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χάρι ἐν Πνεύματι ἁγίῳ» (Ρωμ. ιδ', 17). Κύρια πατρίδα ἔχει τόν «καινόν» οὐρανόν, στόν μέλλοντα αἰῶνα καί κατὰ τοῦτο διακρίνεται ἀπό τῆς εὐδαιμονίας, τῆς περιοριζομένης ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς. Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό διακηρύξεις, καί ἀπό συγκυβερνήσεις, οὔτε ἀπό ὁπαδούς οὔτε ἀπό ἐξορθολογισμούς. Ἐκείνη νοεῖ τά ὑπέρ αἴσθησιν καί ποδηγετεῖ τόν ἄνθρωπο νά λάβει τήν τέλεια τοῦ Θεοῦ ἐπίγνωση, γι' αὐτό καί ἀποκαλύπτεται, φανεροῦται «ἐν τοῖς μυστηρίοις», γιατί δέν μυσταγωγεῖ τό ἀνθρώπινο, ἀλλά τό θεανθρώπινο. Τό μεγάλο θέμα εἶναι νά ἐπιτύχουμε νά ζοῦμε, ὅχι ὅπως ἐμεῖς θέλουμε καί πολιτευόμαστε, ἀλλ' ὅπως ὑπαγορεύει ἡ Ἐκκλησία. Ἀλήθεια, τό μποροῦμε; Ἄν ναί, τότε εἴμαστε ὄντως ἐλεύθεροι καί μακάριοι. Εἴμαστε ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ζωτική, κατ' ἀκολουθίαν, συνέπεια τῆς πίστεώς μας στό Θεό, ὅταν λέμε ὅτι πιστεύουμε, εἶναι ἡ ἀναφορά μας καί ὁ σύνδεσμός μας μέ τήν Ἐκκλησία. Γιατί ἔχει λεχθεῖ ὅτι δέν μπορεῖ νάχει τό Θεό Πατέρα, ὅποιος δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία μητέρα (Ἰ. Κυπριανός). Αὐτή εἶναι ἡ ἐντελέχεια πού μένει στόν αἰῶνα καί μᾶς δείχνει τό αἰώνιο. Ρώτησαν κάποτε ἓναν ἅγιο γέροντα: «Σύ τί κάνεις τώρα ἐδῶ;» Καί ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Ἐτοιμάζω τόν λόγο πού θά πῶ στό Θεό». Ἄν τό σκεφθοῦμε αὐτό, ὅποιοι καί ὅπως καί ἂν εἴμαστε μέσα στή σαγήνη, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀσφαλῶς καί θά ἔχει ὑψιστή ἀξία, ἓνα «ἰλάσθητι» καί ἓνα «μνήσθητι». Καί αὐτά, προφθάσωμεν, πρίν «ῥήξουσιν σάλπιγγες» καί πρίν τό «φοβερόν λογοθέσιον», ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου.